
Експертний погляд на реалізацію вимог FSC національного стандарту для України в частині цінностей довкілля

Андрій Чурілов, НУБіП України

Павло Кравець, Оксана Павліщук, FSC Україна

Калібраційний семінар «Системний підхід у реалізації FSC® національного стандарту для України»

16 січня 2024 р.

ЗМІСТ:

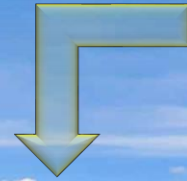
- концепція цінностей довілля у FSC національному стандарті системи ведення лісового господарства для України (далі – FSC національному стандарті для України);
- джерела найкращої доступної інформації про цінності довілля;
- значення процедур, методик, типової документації у виконанні вимог FSC національного стандарту для України в частині цінностей довілля;
- приклад процесу щодо цінностей довілля як орієнтир для постійного поліпшення.

ОЗНАЧЕННЯ ЦІННОСТЕЙ ДОВКІЛЛЯ У FSC НАЦІОНАЛЬНОМУ СТАНДАРТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

ЦІННОСТІ ДОВКІЛЛЯ

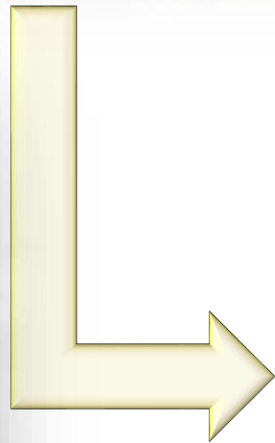
**БІОФІЗИЧНЕ
СЕРЕДОВИЩЕ**

© Oksana Pavlishchuk

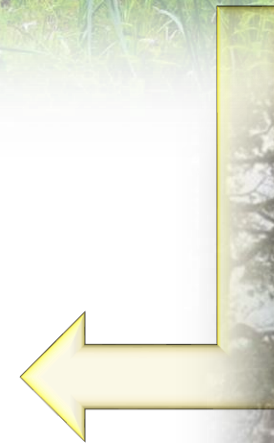

**СЕРЕДОВИЩЕ
ПРОЖИВАННЯ
ЛЮДИНИ**

© Oksana Pavlishchuk

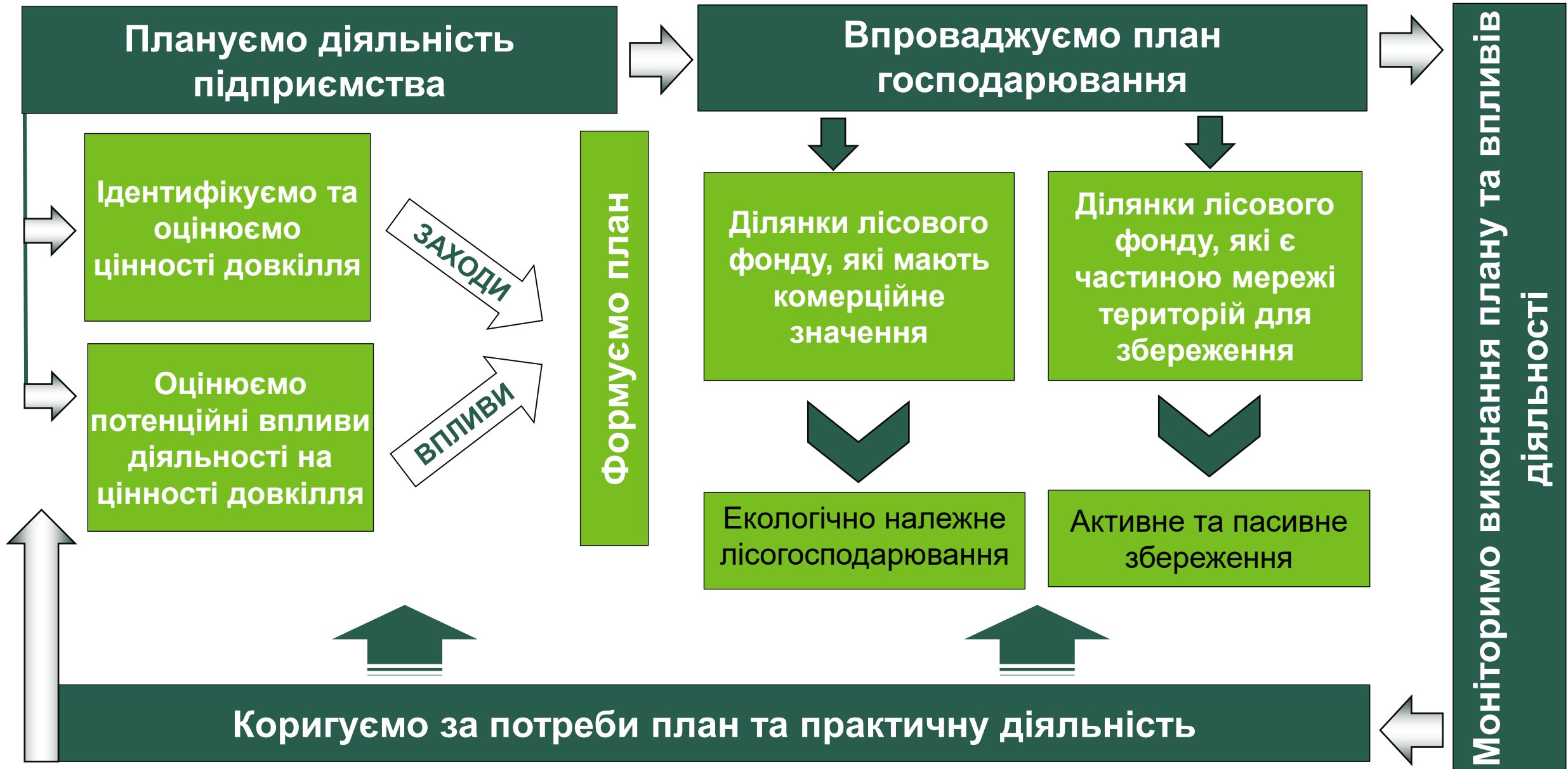
- функції екосистем;
- біологічне різноманіття;
- водні ресурси, ґрунти, атмосфера;
- ландшафтні цінності;
- культурні та духовні цінності.

© Andrii Churilov

© Andrii Churilov 3

КОНЦЕПЦІЯ ЦІННОСТЕЙ ДОВКІЛЛЯ У FSC НАЦІОНАЛЬНОМУ СТАНДАРТІ

ДЖЕРЕЛА НАЙКРАЩОЇ ДОСТУПНОЇ ІНФОРМАЦІЇ СТОСОВНО ЦІННОСТЕЙ ДОВКІЛЛЯ

Інформація на камеральному етапі збору:

матеріали лісовпорядкування, зокрема, таксаційні описи, картографічні матеріали;

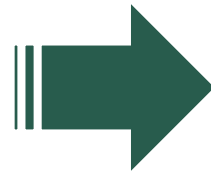
офіційні державні документи: Зелена книга України, Червона книга України;

застосовне законодавство України (Бернська та інші ратифіковані міжнародні конвенції);

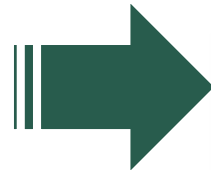
положення, охоронні зобов'язання для об'єктів природно-заповідного фонду України;

загальнодоступні електронні ресурси, наприклад, iNaturalist, UkrBin, GBIF;

наукова інформація щодо цінностей довкілля.

Інформація на польовому етапі збору

Ідентифікація цінностей довкілля

ПРИКЛАДИ ДЖЕРЕЛ НАЙКРАЩОЇ ДОСТУПНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ РЕПРЕЗЕНТАТИВНИХ ДІЛЯНОК АБОРИГЕННИХ ЕКОСИСТЕМ ТА ОСОБЛИВИХ ЦІННОСТЕЙ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Репрезентативні ділянки аборигенних екосистем

- Приклади джерел інформації на етапі камеральних робіт: матеріали лісовпорядкування, зокрема, таксаційні матеріали, плани лісонасаджень, а також характеристика Смарагдової мережі з <https://emerald.eea.europa.eu/>, критерії та методика ідентифікації пралісів і старовікових лісів (квазі-пралісів).
- Приклади джерел інформації на етапі польових робіт: геоботанічні описи, матеріали фотофіксації.

Особливі цінності для збереження (ОЦЗ)

- Приклади джерел інформації на етапі камеральних робіт: результати виявлення та оцінювання цінностей довкілля, дані з "Global Biodiversity Information Facility" (GBIF) <https://www.gbif.org/uk/> та інших загальнодоступних ресурсів.
- Приклади джерел інформації на етапі польових робіт: опитування місцевих громад, громадських активістів та інших зацікавлених сторін.

БАЗОВІ ПІДХОДИ ДО МЕНЕДЖМЕНТУ В FSC НАЦІОНАЛЬНОМУ СТАНДАРТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

✓ Оцінюємо середовище діяльності, зважаємо на взаємозв'язок його чинників

Системний підхід

✓ Формуємо процеси, забезпечуємо їх ресурсами

Процесний підхід

✓ Постійно моніторимо та оцінюємо зміни, враховуємо нові обставини

Адаптивний підхід

✓ Визначаємо ризики та загрози, застосовуємо запобіжні заходи

Ризик-орієнтований підхід

ЦІЛІСНІСТЬ ТА СИСТЕМНІСТЬ ВИМОГ СТАНДАРТУ ВИЗНАЧАЮТЬ ВІДПОВІДНІ ПІДХОДИ ДО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПРАКТИКИ ЛІСОГОСПОДАРЮВАННЯ!

ЕЛЕМЕНТИ FSC НАЦІОНАЛЬНОГО СТАНДАРТУ VS ПРАКТИКА ЩОДО ЦІННОСТЕЙ ДОВКІЛЛЯ, ВИЗНАЧЕНА ЗАКОНОДАВСТВОМ

FSC національний стандарт для України

- ✓ досягнення конкретних цілей за умови визначених рамок можливої діяльності із відповідною свободою в ухваленні рішень;
- ✓ визначення управлінських процесів та забезпечення їх функціонування (виявлення цінностей довкілля, їх оцінювання, охорона, збереження);
- ✓ документування у вигляді процедур, методик, програм, типових форм щодо визначення, оцінювання цінностей довкілля, їхнього моніторингу тощо.

Практика ведення лісового господарства, визначена законодавством

- ✓ суворе регламентування лісогосподарських заходів та ухвалення управлінських і виробничих рішень на локальному рівні;
- ✓ слабка практика інтегрування окремих елементів управлінських процесів в систему лісогосподарювання та їх реалізація під час провадження пов'язаних лісогосподарських заходів;
- ✓ застосування традиційних форм обліку та звітності й інертне формування на локальних рівнях додаткового понад визначеного законодавством документального забезпечення.

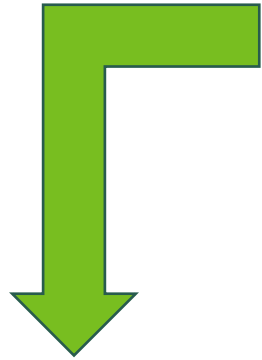
Гнучка система менеджменту в частині цінностей довкілля!

Слабо адаптивна в частині цінностей довкілля система менеджменту!

ДОКУМЕНТУВАННЯ В СИСТЕМІ ВИМОГ FSC НАЦІОНАЛЬНОГО СТАНДАРТУ ДЛЯ УКРАЇНИ

НАЛЕЖНЕ ДОКУМЕНТУВАННЯ Є НЕВІД'ЄМНОЮ СКЛАДОВОЮ ПРОЦЕСІВ ЩОДО ЦІННОСТЕЙ ДОВКІЛЛЯ

Посилення
відповідальності,
організованості
у впровадженні
вимог

✓ Послідовність кроків для
досягнення цілей

Процедури

✓ Сукупність способів та
прийомів виконання
робіт

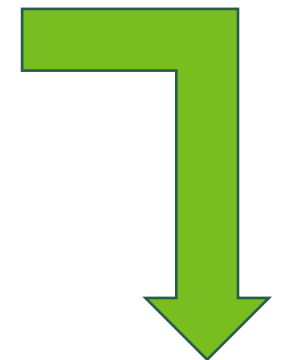
Методики

✓ Освітні компоненти для
досягнення визначених
результатів

Програми
навчання

✓ Бланки з результатами
виявлення, оцінювання,
моніторингу тощо

Типові форми

Підвищення
системності,
адаптивності та
ризик-
орієнтованості
менеджменту

ПРИКЛАД ПРОЦЕСІВ ЩОДО РЕПРЕЗЕНТАТИВНИХ ДІЛЯНОК АБОРИГЕННИХ ЕКОСИСТЕМ ТА ЇХ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗГІДНО З FSC НАЦІОНАЛЬНИМ СТАНДАРТОМ ДЛЯ УКРАЇНИ

Визначення аборигенних екосистем.

Визначення репрезентативних ділянок аборигенних екосистем (аналіз та оцінювання).

Оцінювання загроз для репрезентативних ділянок, зокрема, впливу господарської діяльності на них.

Планування заходів з охорони, збереження та посилення функцій репрезентативних ділянок.

Практична реалізація заходів щодо репрезентативних ділянок.

Моніторинг стану репрезентативних ділянок.

Моніторинг виконання плану щодо репрезентативних ділянок.

Процедура оцінювання цінностей довкілля.

Процедура оцінювання впливу господарської діяльності на цінності довкілля.

Методика моніторингу виконання плану ведення господарства в частині цінностей довкілля.

Методика моніторингу соціальних та екологічних впливів господарської діяльності.

Програма навчання щодо виявлення, оцінювання та підтримання цінностей довкілля.

Програма навчання щодо оцінювання можливих впливів господарської діяльності.

Типові форми для відображення результатів процесів визначення елементів цінностей довкілля, їх оцінювання та моніторингу.

ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД ТА ЙОГО СКЛАДОВІ СТОСОВНО РЕПРЕЗЕНТАТИВНИХ ДІЛЯНОК АБОРИГЕННИХ ЕКОСИСТЕМ

Визначають політику, цілі та завдання щодо аборигенних екосистем, формують процедури, визначають процеси, їх послідовність, взаємодію, показники для контролю, забезпечують процеси ресурсами, оцінюють ризики.

Планування

Впровадження

Впроваджують сформовані процедури у розрізі визначених ними процесів (визначення аборигенних екосистем, їх репрезентативних ділянок, оцінювання загроз, розроблення заходів та їх практична реалізація).

Моніторинг

Вживають заходи для коригування та удосконалення процесів, поліпшення результатів й досягнення цілей щодо аборигенних екосистем.

Коригування

Здійснюють моніторинг стану репрезентативних ділянок аборигенних екосистем, виконання плану щодо них.

МЕТОДОЛОГІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ЩОДО РЕПРЕЗЕНТАТИВНИХ ДІЛЯНОК АБОРИГЕННИХ ЕКОСИСТЕМ*

*Базується на ДСТУ ISO 9001:2015.

СИЛЬНІ ТА СЛАБКІ СТОРОНИ ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ FSC НАЦІОНАЛЬНОГО СТАНДАРТУ ДЛЯ УКРАЇНИ В ЧАСТИНІ ЦІННОСТЕЙ ДОВКІЛЛЯ

СИЛЬНІ СТОРОНИ ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ FSC НАЦІОНАЛЬНОГО СТАНДАРТУ ДЛЯ УКРАЇНИ В ЧАСТИНІ ЦІННОСТЕЙ ДОВКІЛЛЯ

Чинна система лісовпорядкування, яка сприяє отриманню даних щодо цінностей довкілля, їх актуалізації.

Сформована мережа охоронюваних територій, що впливає на підходи до ведення господарства.

Матеріали оцінки впливу на довкілля згідно із законодавством (висновок з ОВД, післяпроектний моніторинг), які можуть бути враховані в реалізації FSC національного стандарту для України.

СЛАБКІ СТОРОНИ ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ FSC НАЦІОНАЛЬНОГО СТАНДАРТУ ДЛЯ УКРАЇНИ В ЧАСТИНІ ЦІННОСТЕЙ ДОВКІЛЛЯ

Недостатнє інтегрування вимог щодо цінностей довкілля в FSC політику, цілі та завдання лісокористувачів на різних рівнях.

Слабка взаємодія між зацікавленими сторонами, дотичними до реалізації FSC національного стандарту для України в частині цінностей довкілля.

Недооцінка інструментів менеджменту, які сприяють системності, адаптивності, ризикорієнтованості реалізації FSC національного стандарту для України.

Слабкість в частині інтегрування цінностей довкілля в систему менеджменту зумовлює формальний та непослідовний підхід до ухвалення рішень у цій сфері...

НАПРЯМИ ПОСТІЙНОГО ПОЛІПШЕННЯ В ЧАСТИНІ ЦІННОСТЕЙ ДОВКІЛЛЯ ЗГІДНО З FSC НАЦІОНАЛЬНИМ СТАНДАРТОМ ДЛЯ УКРАЇНИ

- Використання систематичного самооцінювання підприємствами лісового господарства для поглиблення трансформаційних змін у системі менеджменту та практиці лісогосподарювання відповідно до вимог FSC національного стандарту для України.
- Посилення інтегрування пріоритетів відповідального лісогосподарювання в діяльність підприємств лісового господарства на основі гнучкого, адаптивного та ризик-орієнтованого інструментарію системи менеджменту з орієнтацією на визначені цінності лісової сертифікації та цілі.
- Формування на рівні центральних апаратів ДП "Ліси України", ЖОКАП "Житомироблагроліс" із врахуванням принципу залучення рамкових процедур, методик, програм у частині цінностей довкілля, які сприятимуть практичній реалізації вимог FSC національного стандарту для України.
- Зміцнення взаємодії утримувачів FSC сертифікатів із зацікавленими сторонами в частині консультаційного, наукового, організаційного супроводу рішень щодо цінностей довкілля згідно з вимогами FSC національного стандарту для України.
- Якісне розширення ВО «Укрдержліспроект» лісовпорядних робіт та доповнення технічної документації з лісовпорядкування в частині інтегрування вимог FSC національного стандарту для України.

FSC National Forest Stewardship Standard of Ukraine FSC-STD-UKR-01-2019 V 1-0. URL: <https://fsc.org/en/document-centre/documents/resource/428> (переклад на укр. мову доступний з адреси <https://ua.fsc.org/ua-uk/forest-management-certification>).

Посібник з питань практичної реалізації FSC® національного стандарту системи ведення лісового господарства для України / Бондарук Г. В. та ін.; за ред. П. В. Кравця. 2021. 172 с. URL: <https://ua.fsc.org/ua-uk/forest-management-certification>.

Павліщук О. П., Сторчоус О. В. Лісова сертифікація за вимогами FSC® національного стандарту для України: можливості для зацікавлених сторін : практичний посібник. 2021. 48 с. URL: <https://ua.fsc.org/ua-uk/forest-management-certification>.

Pavlishchuk O., Kravets P., Churilov A. Integration of Environmental Values into the Management System of Forestry Enterprises in Accordance with the Requirements of Forest Certification. *Ukrainian Journal of Forest and Wood Science*. 2022. Vol. 13, № 4. P. 84-95. DOI: 10.31548/forest.13(4).2022.84-95.

ДСТУ ISO 9001:2015. Системи управління якістю. [Чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 22 с.

Павліщук О. П., Кравець П. В. Взаємодія із зацікавленими сторонами згідно з FSC національним стандартом системи ведення лісового господарства для України. *Ukrainian Journal of Forest and Wood Science*. 2020. Vol. 11. № 1. P. 55-65. URL: <https://doi.org/10.31548/forest2020.01.055>.

Дякую за увагу !
